

ФАРЗАНД-НИҲОЛ, ОТА-ОНА-БОҒБОН

Фарзанд умр чироғи бўлиши билан бирга, келмакдаги умидми, суянган тоғимиз, келишимизда маддадоримиз бўлишимиз ис- таймиз. Албатта, ах- шин фарзанд тарбия- ланиши ҳар бир ота- она орузи килади. Хўш, қобил, қобиллат- лий, инсоний фазилат- ларни ўзида мужас- самлаштирган фар- зандин, замонамизнинг етук кишинин тар- биёлаб етиштириши учун нималарга эъти- бор беришимиз керак?

Мақтабда ахлоқ- одоб тарбияси процес- сизда ёшларга комму- нистик ҳуқуқ-аъвоқ, ма- лана ва одаларни тар- биёлаш ва мустақам- лашгагина эътибор бе- риш қўлмай, балки уларда ахлоқ-одоб туғилуларини ҳам тар- тиб топтириш ва му- стақамлашга эътибор бериш зарур.

Ҳозир мактаблар- мида ёшларни ўқиш- га ва яқинимой фой- дали меҳнатга ҳалол

муносабатда бўлишга ўргатишга катта эъти- бор беришмоқда. Ёш- лар барча соҳада ак- тивлик билан ҳаракат қилишмоқда, бу таъби- бус совет мактабининг ёшларга берган кўп йиллик тарбиявий иш- ларнинг натижаси си- фатида. Қолаверса ота- оналарнинг, кенг жа- моат аҳлининг ёшлар- га ериш намуна бў- лишлари, уларнинг ахлоқ-одоб руҳида тар- биёлашларида му- ҳам восита бўлиб қо- лмоқда. Айниқса, Ҳо- зирги ёшларни юксак ахлоқ руҳида тарбия- лаб мактаб билан бир қаторда ота ҳам муҳим тарбиявий иш- ларни амалга ошириш- да етакчи роль ўйна- йди. Шу нуқтан назар- дан тарбияда оиланинг аҳамияти етарли бў- лмади бермаслик мум- кин эмас.

Атоқли совет педа- гог А. С. Макаренко шундай деган эди: «Оила жамиятнинг та- биий бошланғич қисми бўлиб қолади, унда ин- соннинг катта ёшдаги аъ- зозларининг болага қўйиладиган талаблари ҳамда уларга тарбия- вий таъсир кўрсатиш- ларида ҳам бирлик бў- лиши лозим. Акс ҳол- да, оилада бундай бир- ликнинг бўлмаслиги, оиладаги айрим келиш- мовчиликлар бола ҳуқуқ-аъвоқга салбий таъсир этмай қолмай- ди, албатта. А. С. Ма- каренко ота-онани боғ-»

• Педагог ўйлари

боғна таққослаб: «Бог- бон меҳр қўйган мева- ли дархтнинг қандай гўл- гўллик ва эътибор билан тарбиялаб ўсти- рилса, одамларни ҳам шундай гўл-гўллик ва эътибор билан тарбия- лаб ўстириш керак» деган эди. Бу аjoyиб таққослаб болаимиз тарбиялайди, ота-оноим ёки ҳаётим, деган саволга жавоб оlishда ёрдам беради.

Шунингдек, оилада болаларнинг маданий ҳуқуқини тарбиялаш- нинг ўзига хос кўлги- на методлари ҳам бор- ни, уларнинг ҳар қай- сисидан ўз ўрнида фойдалана олиш катта аҳамиятга эга. Мас- лан, ибрат-намуна ус- ул, яхши фазилатлар- га ўргатиш, одалат- ларни, меҳнат, яхши йўлга қўйилган оила- вий шароит, ишонти- риш, рағбатлантириш каби воситалардан са- марали фойдаланиш мақсадга мувофиқдир. Биз юқориде айтиб

• Сўраган экансиз...

АКВАРИУМДА БАЛИҚ БОҚҚАНДА

Хурматли редакция! Уй шароитида аквариумда балиқ боқишда улар- ни оқшатириш, сувларини алмаштириш, ҳаво бериш ва сув ўсимлик- ларини ўстириш қандай бўлиши керак? Умуман, балиқларни парварши- қилишда нималарга эътибор бериш лозим.

Б. КАМОЛОВ, Х. ИКРОМҲУЖАЕВА, Ф. ТОНРОВ, О. ИМОМОВ ва бошқалар.

Аквариумда балиқ боқишда уни сув билан тўлдириб қў- йишнинг ўзига та- биий шароит бўла- вермайди. Аквариумни та- биий шароитга мос- лаштириш учун унинг табиғат қаттиқ ту- роқ солинди. Бу ту- роқ аквариумни фақат бе- шаш ва ундаги ўсим- ликларнинг жойлаши- учун керак бўлмай, балиқ тупроқнинг тар- кибиде кўп софла бак- териялар, инфузорлар ва бошқа тирлик орга- низмлар яшаб қўлади. Натижада улар ба- лиқ учун берилган озу- қанинг қолган қисми- нинг парчаланиши ҳам- да балиқ учун эи зар- рур бўлган моддалар- нинг синтез бўлишида қатнашади. Шу билан бирга, бу тупроқ аква- риумдаги сувнинг та- биий шароитда филь- трлаш вазифасини ба- жарайди.

Баъзи ҳаваскор ба- лиқ боқувчилар аква- риумга оқ кум соли- шади. Бу оқ кум тай- да заррачалардан таш- қил тоған бўлиб, аква- риумдаги балиқ боқи- шда дарё кумидан фой- даланган яхши. Дарё кумининг 30-40 мар- та тоза сува билан ю- виш керак, энг ке-

навбатда биоорганик жараянларга салбий таъсир этади. Декора- ция нунтан назардини оқ кумда кўчи- қилиш балиқларга ун- танларни ички ун- танлик сержило, чирой- ли бўлиб кўришайди.

Қизил ва сариқ ту- роқ ҳам аквариум учун тўғри келмайди. Чунки уларнинг тар- кибиде темир оксиди тупроққа ранг бе- рио, ўсимликларга сал- бий таъсир этади, яъ- ни ўсимликларнинг илдизидан чиқиб кет- сабаб бўлади. Шу би- лан бирга, улар балиқ- лар учун ҳам зарар келтириши аниқланди.

Аквариумда сом, вьюн, касат сингари ба- лиқлар боқишда, улар- га ишлатиладиган ту- роқ қаттиқ, думалоқ шаклда ва силлиқ бў- лиши керак. Ундан органик чиқиндилар шарик тешиқлар ора- сидан ўтиб, пастига қатламга тушади. Ле- кин бундай тупроқни ҳар ҳафтада бир мар- та тоза сува билан ю- виш турилади. Аква- риумда балиқ боқиш- да дарё кумидан фой- даланган яхши. Дарё кумининг 30-40 мар- та тоза сува билан ю- виш керак, энг ке-

МАШИЙ ХИЗМАТ УЙИ

Акмата Икромов району меҳнатчилари- га яна бир қўлайлик яратилди. Бундан кўп ўтмай Фарҳод қи- сасида янги машиный хизмат кўрсатиш уйи қурилиши бошлангубо- рилди. 150 машиный хизмат турли бу- ржумларини тез ва

соз бажариб бери- ди. Районда шу йил- ниң ойларида икки- та машиный хизмат кўрсатиш объекти иш- қи бошланди. Бешқай- рағоч массивидаги ма- шиний хизмат кўрсатиш уйида прокат пункти ташкил этилди. Шу- нингдек, Чилонзор- нинг 11-кварталида

автомобиль шиша- ларини ремонтга қабул қилувчи пункт очил- ди. Эндиликда пойтах- тимизнинг кенжа рай- онидеги машиный хиз- мат кўрсатиш точка- лари сони 90 тадан ошди. Аҳолига қўри- хилдан ортқи хизмат қўриқилди.

Утганларимизнинг ис- боти тарихида бир қанча оилаларда бу- либ, уларнинг тажри- баларини ўргандик. Шундай оилалардан бири пойтахт обла- стининг Калинин райо- ни, Свердловск номи- ли қишлоқ Советига қа- рашли «Ўртаовул» ма- ҳалласининг маҳалла комитети раиси Маҳ- мат ана оиласидир. Ховлига киришгиз билан саранжом-са- рингалик, ҳар бир нарсанинг ўз ўрнида жойлашганлиги ҳовли сажини безатиб тур- ган гуллар, нафис ку- қатлар бу ҳовли эга- ларининг эстетик ди- дава, меҳнатсеварли- гини, ақиллигини да- лолат бериб турар эди. Оила бошлиғи Маҳма- мат ана 1940 йилдан бери партия аъзоси, Улуғ Ваган уруши қатнашчиси, бир қан- ча орден ва медаллар- нинг кавалери. Ҳозир пенсияда бўлишларига қарамадан шу совхоз- нинг ўзида сабоавотчи- лик бригадасига бош- чилик қилади. Маҳма- мат ана фанатгина ўз оиласиникига бошқар- иб қолмай, бутун бир маҳаллага ҳам бошчи- лик қилади, маҳалла- лардаги оилаларга то- тувлик, оқшатишлик, бир-бирга хурмат, ёшларни меҳнатсевар- лик ва юқори ахлоқ руҳида тарбиялашда бош-қош бўлади. Ма- ҳаллада бирон-бир тад- бир қўқи, у киши- нинг маслаҳатсиз ўт- са.

Маҳамат ақанинг ет- ти фарзанди бор. Беш ўғли, икки қиз. Ҳамма болалари ҳаётда ўз ўрниларини топишган. Ўғиллари ишлаб чи- қаришни турли соҳа- ларда меҳнат қили- шади. Келинлари Ди- лоромхон ва Довоноҳ- лар тарбиячи бўлиб ишлашади. Ўғли фар- зандин унватори во- лга етказган муҳта-

◆ ФАРЗАНДЛАРИНГИЗГА УҚИБ БЕРИНГ

АЖОЙИБ ҚИЗЧА

Бир шаҳарда сўян- дан одам қайратлана- диган ширингина бир қизча бор экан. Исми Гавҳарди. Қунарнинг биринчи кўча эшиклар- ни кимдир таққилла- тибди. Қизча эшик очиб, нотаниш бир ки- шини кўриб: —Телинг амади, сизга ким керак? — деб ўрабди.

Кини кичик, айёр кўзаларини йилтири- тиб: —Отанг Қодиржон қалин дўстим, Хива- дан атайлаб кўрганга келдим, отанг ундами? — дебди.

—Адамга қанақа совға олиб келди-из? —билгани қизини қизча.

—Совғами? Совға- га илдамдан ақширон наса топа олмайдим. Юта юн машинасига ортиб, миселни катта бир гилас олиб келая- ман. Хали йўлда...

—Мунча яхши! — қарс урибди қизча, — кенча учун тушиб уй- миздаги гиламнинг би- ринчи четин сал куй- ган эдим, олиб келат- ган гиламнинг ўша жойига амон бўлар- ки!

Бу гапдан киши ангра- йиб қўлибди. Шу вақт кўчадан қизча- нинг адаси Қодиржон келиб қолиб, меҳмон- ни ичкарига бошлабди.

—Юр оёқ сене, бизнинг ҳовлини то- пиш келибсанми? —

—Ҳа!—деди меҳ- мон, — шунда аjoyиб қизчаси бор ҳов- лини ким топибсан экан? Қодир деган, қизинг ўзиндан ҳам зўрағ ўхшайди, унча ҳайрон қолдираман десаим, ўзимни анграй- тириб қўйдим, тавба! —деб воқеани айтиб- ди.

Кулишди. Икки- ви хонадаги катта ой- на олдига суриб бо- шланди. Қизча бир вақт ичкаридан қичқириб эшитиб ажабланди, аста бо- либ деразадан қараса, дўстини киши адасига қўли уратганими? —Сен, сен... киши- лар бойдингиз ақиб-

олишимга йўл қўма- динг! Айбанимиз газе- та ёзиб, мени барчага шарманда қилдинг!

Қодир жериб бе- рибди: —Бае! Ақлинг бўл- са тўғри, ҳалол йўлни ташлаб, эгри йўлга юрмидинг? Ўзинг- дан кўр!

—А, нима дединг, расво муҳриб!

У қизариб-қунариб, муштини кутариб Қо- дирга ташланмоқчи бўлган экан, қизча қўриб кетиб бақириб юборди: —Ҳой, ҳой ёмон одам! Адамга терма, адам яхшилар.

Шундай деб югур- ганча келиб катта бир таъни Қодир- жоннинг қўлига ту- тқазди: —Уринг ала, уринг, аяман! Ёмон одам экан у.

Кини чўчиб тушиб, қизча совуқ божид- ила Қодирга: —И, бу қанақаси бўлди. Қодир! Менга қарши курашга кил- чанг икковинг тил би- ринтирганимиз ала р деганам, биз ўйнаётган ролда бунақаси йўқ эди-ку?—деди...

Меҳмон кетгач, Қо- дир қизчасига ажаб- лангубоқди: —Биласамми қи- зим, бу одам театрда мен билан бирга иш- лади. Мен билан дарё таёйрашга, яъ- ни роль ўйнашга келган эди, бунга ҳа- латинг бердинг-да.

—Сизни урмоқчи- ку, у, урса қараб ту- райми?—деди қизча, — айбини бўйинга олиб жим ўтираве- майми?

Кейин Қодир дўст- лари ердами билан ўш «евузи» енгиз театрга барча томо- шабинлар олқишга оғинибди. Хурсанд чалай чаётганлар орасида Қодир Воҳи- диннинг қизчаси Гав- ҳар ҳам бор экан. Га- лар! Яхшиликнинг ус- туни келгани киши қу- вонтирмайдн дейсиз? Ҳатто ўйинда бўлса ҳам!

Т. МАХМУДОВ, Т. РАСУЛЕВ.

Жазирма чилла кунлари соя-салқин боғ-роғ- ларда фарзандлар билан сайр қилиш, истроҳот- боғида дам олиш нақадар гаштлик, Ленин комсо- моли номи боғда шундай ҳордиқ чиқариш мум- кин. Унинг умрада сувнда катерларда сузиб, ки- шим ором олади.

М. Шоннигомов фотоси.

Жазирма чилла кунлари соя-салқин боғ-роғ- ларда фарзандлар билан сайр қилиш, истроҳот- боғида дам олиш нақадар гаштлик, Ленин комсо- моли номи боғда шундай ҳордиқ чиқариш мум- кин. Унинг умрада сувнда катерларда сузиб, ки- шим ором олади.

М. Шоннигомов фотоси.

• Биласизми? ВЕТЕРАН-АВТОМОБИЛЛАР

асл нусхаси кўзга таш- ланиб турди. Бу ав- томобиль 1912 йил- да Рига ёнлариде сақ- ланган бўлиб, буни бу- ртисмаси бўйича таъ- ёрлаш, кўп йиллар давмида уларга хиз- мат қилган эди. Ке- йинчалик автомобиль эскириб қолгач рўй- хатдан чиқариб юбо- рилган. Ўша ав- томобиль ярим асрдан сўнг клуб аъзолари 80 ёшли ўз ўнруви И. Межапанасининг саройидан топилди. Ноб автотомобиллар клубининг раиси Вик- тор Кудберг «Ҳозир клубда қанча маши-

«Оқ фарворалар».

• Театр

Ахлоқий драма

Ёшларни ахлоқий- эстетик жиҳатдан тар- биёлашда санъатнинг, хусусан, театр санъ- атининг роли беҳис. Чунки В. И. Ленин таъбир этганидек, «санъат ҳаётин би- лиш ва коммунистик асосда ўзгариштириш- ни яхши воситасидир». Республикаимиз театрларида саҳна- лаштирилган ўнлаб муваффақиятли асар- лар бунга мисол бў- лади. Яқинда Охун- бобоев номидаги ўз- бек ёш томошабинлар театрида саҳнала- штирилган «Фаран- дим-жигарбандим» дра- маси ҳам ўзининг тар- биавий жиҳати билан алоҳида аиралиб ту- ради.

«Фарандин-жигар- бандим» драматизи- нинг ҳаракатчанлиги, тоқилриги, ҳушқа- чқилиги билан атра- либ турди. Агар бу йил- ниг ўз истеъдодини тўғри йўлда ишлатса, ундан аjoyиб мута- хассис чиқиб кет- шамикин тўла ишонч ҳосил қилади. Аммо салохияти бу йил- нинг маънавий, ту- банлиги киши нафрат- ни қўзғатади. Ёш санъаткор ўз персо- нажнинг ана шу диа- лектик мураккаб саҳ- на қиёфасини ярат- ган.

«Фарандин-жигар- бандим» спектаклида асосий қаҳрамон — ўқувчи Сарвар ролини маҳорат билан таш- қилган Исмом Абду- лаев, тўғри йўлда оз- ган, аммо чаққон, тоқир, ҳаракатчан Читтак ва Булбул ла- қабли болаларнинг кулдил, аммо ўта салбий образларини яратоғлини Жумадул- ла Рометов, Бахтиёр Ҳошиматов, жонқуяр

◆ ФАН-БЕШ ЙИЛЛИККА

ЛАЗЕР МИКРОСКОПИ ЯСАЛДИ

Украиналик ва мос- квалик олимлар яса- ган алоҳида конструк- циядаги электроник микро-скопда лазер нури модданинг ичига кир- алади. Бу прибор би- рими билан модда микроструктураси н и талдиқ этибгина қол- май, унинг химиявий таркибин ҳам аниқ- лаш мумкин.

Анализ қилиш учун текириқилётган мод- да миллиграммининг миқдари бир неча улу- шин ҳам кифой қилади. Вакуум камерасига қўйилган материал лазер импульслари билан бомбардиров- қилнади ва у плазма- га айланади. Бузда- нувчи нонлар микдо- рига қараб химиявий таркиби аниқланади.

Прибор — физика, биология, металлур- гияда, халқ ҳўжжати- нинг бошқа бир қанча соҳаларида кенг қу- ламда қўлланилади.

Суми электроник микро-скоплар заводиде янги установканинг сановат қўламадан на- мунаси ясала бошла- ди.

(ТАСС).

• Ходиса

ЭҲТИЁТСИЗЛИК ОҚИВАТИ

Автомобилни бош- қариш мураккаб жа- райиш. Тошкентдеги транспорт ва педиагр кўп қатнайдиган азиям шаҳар кўчаларида бо- ретган шофёрлар бир неча одамга ҳар са- фар кўлгига масала- ларни ҳал этишларга тўғри келади. Масала- ни теда ҳал этиш, ўзини доимо аъло да- ражада жанговар тай- ёрларлик ҳолатида ту- тиш керак. Шунинг учун ҳам ҳар бир шо- фёр ўзининг жонжон- унинг ёки иш жойига етиб олтат асаблари бироз бўшашиди.

Ленин бутунлай бў- шашириб юбормас- лик керак. Чунки ав- томобиль йўлда экан, у кетган бўлмасин, кўзлар билан бошқа шофёрни — Абдурах- мон Турсунбоевни уриб юборди. Унинг ташах лат еди ва 3-шаҳар касалхонасига келтирилди.

Йўл ҳаракати қон- дарларининг 66-банди талабларини бузган- ларини учун Х. Сафаров Давлат автоспек- циациясининг маъмурий комиссиясига юборил- ди.

М. ХОЛХУЖАЕВ: Шаҳримизда ҳайвонот боғи олдидеги зоома- газиндан таққари яна шундай магазинлар борми?

Жавоб: Шаҳримиз- да бундай зоология магазинлари Волог- рад кўчасидаги 11-уй- да, «Марна»-5 қвар- талидаги 66-уйда ҳам бор.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ

ТО **УПРАВКАЛАР БЮРОСИ**

ЖАТЛАРГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

К. РАҲМОНОВ: Корхона маъмурияти ишчи ёки хизматига унинг оилавий шароити тўғрисида қандай маълумот берилиши мумкин? Шу ҳақда билимоқчи эдим.

Жавоб: Оилавий шароити тўғрисида бошқа уэрли сабабларга қўра ишчи ёки хиз- матига унинг арза- сига биноан маъмури- ят томонидан қисқа муддатли иш ҳақи сақланмаган ҳолдаги отпускарлар берилиши мумкин. Бундай отпус- карлар бериш тўғриси- даги масалани фақат корхона маъмурияти- гина ҳал қилади.

Моддий ишлаб чи- қариш тармоқлари ва аҳолига хизмат кўра- тиш бўйича корхона ва ташкилотларнинг раҳбарларига қасаба совоқ қометлардан бил- дан маслаҳатлаштирган ҳолда кесаллиги тўғ- рисида пенсияга чиқ- қану, лекин ишлаётган пенсиясизларга улар- нинг хоҳишига биноан икки ойгача бўлган муддатга иш ҳақи сақланмаган ҳолдаги отпускарлар бериш руҳ- сати этилган. Бундай қонда бошқа катего- риядаги ходимларга тадбиқ этилмайди.

Х. МАЖИДОВ: Мен фототарғий касбини ўрганимоқчи эдим. Шаҳримиздаги қайси хунар-техника билми юртида шу ихтисос- ликни эгалласа бўла- ди?

Жавоб: Шаҳримиз- даги 30-техника билим юртида фототарғий ихтисослигини эгаллаш- нишга мумкин. Бу хунар маскани шаҳри- мизнинг Собир Раҳи- мов районидеги 1-Қо- рақчилик массивининг 2-микрорайонда жой- лашган. Билим юртига қабул шартларини шу ерга келиб батафсил билиб олишингиза мум- кин.

Ш. ҒАФУРОВ, С. ДИЛМУРДОВ, А. НАЗАРОВА ва бош- қалар: Бизларни бир масала қизиқтиради: суднинг бир неча ҳал қилув қарорлари бўй- ча алиментлар унди- рилишида алимент миқдорининг ўзгариши қандай? Шу ҳақда маълумот беришгиз.

Жавоб: Агар турли ота-оналардан тугилган волга етмаган болалар учун суднинг бир неча ҳал қилув қарорлари бўйича бир ота ёки онадан алиментлар ун- дарилаётган бўлиб, бу алиментлар қўйилган- да, Ўзбекистон ССР- нинг Ниҳон ва оила Кодекси 96-моддасида белгиланган миқдор- лардан ошиб кетса, фойдасига алимент ун- дилиш ҳақида суднинг ҳал қилув қарори чиқ- қан ҳар бир шахста алимент тўловчи ота ёки она суднинг ҳал қилув қарорига белги- ланган алимент миқ- дорининг тегишича на- мийтирилиши ҳақида даъво қилиши мумкин.

Суд бундай даъво- ни қўришда барча суд ҳал қилув қарорлари- га биноан Ўзбекистон ССРнинг Ниҳон ва оила Кодекси 96-модда- сида белгиланган миқ- торда тўланиши лозим бўлган алиментларни ҳисобга олиб, фойдаси- га суднинг ҳал қилув қарори чиққан ҳар бир бола учун тенг ҳисса- ларда янги алимент миқдорини белгилайди.

Алимент миқдорини намайиштиришга асос бўлган ҳолатлар туга- ганда, волга етмаган болалар учун алимент олаётган шахс али- ментларини Ўзбекистон ССРнинг Ниҳон ва оила Кодекси 96-мод- дасида белгиланган миқдорда ундириш ҳақи- да талаб билан судга мурожаат қилишга ҳақлидир.

М. ХОЛХУЖАЕВ: Шаҳримизда ҳайвонот боғи олдидеги зоома- газиндан таққари яна шундай магазинлар борми?

Жавоб: Шаҳримиз- да бундай зоология магазинлари Волог- рад кўчасидаги 11-уй- да, «Марна»-5 қвар- талидаги 66-уйда ҳам бор.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ

3 ТОШКЕНТ БЕТЛОҚШОМИ

10 ИЮЛЬ, 1980 Й.

